

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')**
ΤΕΤΑΡΤΗ 23 ΜΑΪΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω διεθνών συμφωνιών:

- α. Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878)
- β. Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ (1939)
- γ. Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος έληξε με τη νίκη και τον θρίαμβο της Ρωσίας.
- β. Η Θεσσαλία παραχωρήθηκε στην Ελλάδα από την Πύλη (1881) μετά από σύσταση του Συνεδρίου του Βερολίνου (1878).
- γ. Η Συνθήκη Ειρήνης, που υπογράφηκε στο Βουκουρέστι την 28^η Ιουλίου / 10^η Αυγούστου 1913, κατακύρωσε την Κρήτη στην Ελλάδα.
- δ. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε αμέσως μετά τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.
- ε. Μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Μπολσεβίκους (Οκτώβριος 1917) ο Λένιν ευνοούσε την ειρήνη για λόγους εσωτερικούς.

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε τη διαμάχη μεταξύ Υψηλάντη και Φιλικών αφενός και των προκρίτων της Πελοποννήσου αφετέρου, καθώς και τις επιδιώξεις των δύο αυτών παρατάξεων κατά το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης.

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε τα τεχνολογικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από τους δύο αντιπάλους συνασπισμούς κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, και να προσδιορίσετε τον ρόλο τους στη διεξαγωγή του.

(Μονάδες 10)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης και την πορεία υλοποίησής τους μέχρι το 1932.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Ο Βενιζέλος αναλύει τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής του πολιτικής]
«Η πολιτική αυτή συνίστατο προῶτον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν σχέσεων μὲ τὴν Μεγάλῃν Μεσογειακὴν Δύναμιν, τὴν γείτονά μας Ἰταλίαν, σχέσεων ὅσον εἶναι

δυνατόν ἐγκαρδίων καί ἀναλόγων μέ ἐκείνας, τάς ὁποίας ἔχει ἡ Ἑλλάς ἐπί ἓνα ὄλον αἰῶνα μέ τήν Γαλλίαν καί Ἀγγλίαν. Δευτέρα βάσις τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς ἦτο νά ἐκκαθαρίσωμεν τάς διαφοράς μας ὄχι μόνο μέ τήν Γιουγκοσλαβίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Σερβικῆς ζώνης τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί μέ τήν Τουρκίαν καί μετά ταύτην μέ τήν Βουλγαρίαν καί τήν Ἀλβανίαν, διότι συμφέρον ἡμῶν ἦτο νά φθάσωμεν, ἂν ἦτο δυνατόν, καί μέ αὐτά τά κράτη εἰς μίαν πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος καί τήν

τελευταίας γειτονικῆς χώρας ἤρχετο εἰς δευτέραν μοίραν. Τρίτη βάσις ἦτο ἡ ἐπιμελής ἀποφυγή τῆς ἐξαρτήσεώς μας ἀπό οἰονδήποτε ἐκ τῶν συνδυασμῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων· καί δὴ ἐκείνων, αἵτινες ἐζήτουν νά ἀσκοῦν ἐπιρροήν εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τρόπον ὥστε, ἂν θά εἶχε ἡ ἀνθρωπότης τήν δυστυχίαν νά ἴδῃ καί πάλιν ἐκρηγνυόμενον ἓνα μέγαν πόλεμον, νά μή παρασυρθῶμεν καί ἡμεῖς εἰς αὐτόν ὑποχρεωτικῶς ὡς ἐκ τοῦ συνδέσμου, τόν ὁποῖον θα εἴχομεν μέ τόν ἓνα τῶν διαμαχομένων».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἡ Ἑλληνική Ἐξωτερική Πολιτική, 1900–1945*, Αθήνα: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», 1997, σ. 212.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το ευρωπαϊκό ὄραμα του Βενιζέλου]

[...] «Ἡ ἐλληνική κυβέρνησις χαιρετίζει με τήν μεγαλύτερη ικανοποίησιν τήν ιδέα τῆς ἐνότητος τῶν λαῶν τῆς Ἑυρώπης· προκειμένου νά διασκεδαστεῖ κάθε ἀνησυχία, τὸ ἐγχείρημα οφείλει νά ἀναληφθῆι στα πλαίσια τῆς διεθνούς οργάνωσις καί νά σεβαστεῖ τήν ἐθνική κυριαρχία τῶν κρατῶν· ἡ ἐυρωπαϊκή ἐνωση, κάτω ἀπὸ ἀνάλογες συνθήκες, ὄχι μόνον δὲν θα ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐξασθένησιν ἀλλὰ καί θα συμβάλῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν «τῆς Ἑυρώπης τῶν πατριδῶν»· τὰ ἐυρωπαϊκὰ κράτη θα ἐξασφαλίσουν σημαντικὰ πλεονεκτήματα ὄχι μόνον εἰς τὸν οικονομικόν, ἀλλὰ καί εἰς τὸν πολιτικόν τομέα· ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὴν ομοσπονδιοποίησιν οφείλει νά ἐπιχειρηθῆι με ἰδιαίτην προσοχὴν καί με προϋπόθεσιν τὴν πίστωσιν χρόνου».

Κ. Σβολόπουλος, *Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Δώδεκα Μελετήματα*, Αθήνα: Ἑλληνικά Γράμματα, 1999, σ. 226-227.

ΘΕΜΑ Δ1

Ἀντλώντας στοιχεῖα ἀπὸ τὰ κείμενα που σας δίνονται καί με βάση τὴν ἱστορικὴν σας γνώσιν, νά ἀναφερθεῖτε εἰς τὴν διαφωνίαν καί τὴν ρυθμίσει τῶν συμμάχων – νικητῶν τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἀπὸ τὸ 1945 ὡς τὸ 1949 σχετικά με τὸ μέλλον τῆς Ἀνατολικῆς Ἑυρώπης (μονάδες 10) καί τῆς Γερμανίας (μονάδες 15). (Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[Ἐγκαθίδρυσις φιλοσοβιετικῶν καθεστώτων εἰς τὴν Ἀνατολικήν Ἑυρώπην]

[...] Σταδιακῶς, εἰς διαφορετικὰ χρονικά σημεία εἰς κάθε χώρα τῆς Ἀνατολικῆς Ἑυρώπης, οἱ Σοβιετικοὶ ἐγκατέστησαν φιλικὰ πρὸς αὐτοὺς κυβερνήσεις, [...] σταθεροποιώντας κομμουνιστικὰ καθεστώτα: εἰς τὴν Ρουμανίαν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1946, εἰς τὴν Πολωνίαν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1947, εἰς τὴν Ουγγαρίαν τὸν Αὐγούστου τοῦ 1947 [...]. Ἐν τῇ ἑστέλει τοῦ 1947, μόνον εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν (ὅπου εἰς τὰς ἐλεύθερας ἐκλογὰς τοῦ Μαΐου 1946 τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα ἔλαβε τὸ 38% τῶν ψήφων) ἐξακολουθοῦσε νά ἐπιβιώνει κυβέρνησις με τὴν συμμετοχὴν ἀστικῶν πολιτικῶν δυνάμεων, καί ἐκεῖ ὅμως κρίσιμα ὑπουργεῖα καί τομεῖς τῆς διοικήσεως (οἱ ἐνοπλῆς δυνάμεις, οἱ δυνάμεις ἀσφαλείας) ἐλέγχονταν ἀπὸ τοὺς κομμουνιστάς.

Ε. Χατζηβασιλείου, *Ἐισαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταπολεμικοῦ κόσμου*,

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Το συμμαχικό Συμβούλιο Ελέγχου στη Γερμανία]

[...] Για τη Γερμανία που ακόμα αντιστεκόταν, η απόφαση των τριών ήταν η χωρίς όρους παράδοση. Στην κατεχόμενη Γερμανία κυριαρχία θα ασκούσαν οι δυνάμεις κατοχής των τριών μεγάλων νικητών με όργανο το Συμβούλιο Ελέγχου. Οι αποφάσεις του συμβουλίου έπρεπε να λειτουργούν με ομοφωνία, διαφορετικά κάθε ζώνη επιρροής θα λειτουργούσε με τις δικές της αποφάσεις. Ο Ρούζβελτ θεώρησε σκόπιμο να ανατεθεί και μια ζώνη επιρροής στους Γάλλους. Ο Στάλιν αντέδρασε στην πρόταση αυτή, διότι δεν ήθελε ακόμα ένα μέλος στο Συμβούλιο Ελέγχου, όμως μπροστά στην επιμονή των δύο άλλων και επειδή είχε εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας, αποφάσισε να υποχωρήσει.

Θ. Βερέμης, Εφημ. Η Καθημερινή, Κυριακή 10 Ιουλίου 2011, σ. 26.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[Διενέξεις των Συμμάχων για το μέλλον της Γερμανίας]

Το κύριο αντικείμενο της διένεξης των Σοβιετικών με τους Δυτικούς έμοιαζε να είναι η Γερμανία [...]. Από τις αρχές του 1946 οι απόψεις των πρώην συμμάχων για το θέμα εμφανίζονται διαμετρικά αντίθετες. Η ΕΣΣΔ, που είχε υποστεί τα πάνδεινα από τη γερμανική εισβολή και φοβόταν μήπως οι Αμερικανοί αξιοποιήσουν τη στρατιωτική υπεροχή που τους πρόσφερε η αποκλειστική κατοχή ατομικών όπλων με σκοπό να διαλύσουν το «προλεταριακό κράτος» (κάτι που κανένας δεν σκεφτόταν σοβαρά στις Ηνωμένες Πολιτείες), επιδόθηκε συστηματικά στη διάλυση των εργοστασίων της ζώνης που έλεγχε, για να ενισχύσει τη δική της οικονομική ανόρθωση και να πετύχει τη μακρόχρονη εξασθένηση του παλιού της εχθρού. Απεναντίας οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί, που πίστευαν ότι μια Γερμανία φτωχή, δυσαρεστημένη και απογυμνωμένη από ηγετικά στελέχη θα πιανόταν πιο εύκολα στο δόκανο του κομμουνισμού, έδωσαν γρήγορα τέλος στην πολιτική της αποβιομηχάνισης και των αντιναζιστικών εκκαθαρίσεων.

S. Bernstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. 3: *Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 175-176.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Σχολικό βιβλίο σελ. 63 - 65: «Το 1878, με τη Συνθήκη... Ανατολική Θράκη».
- β. Σχολικό βιβλίο σελ. 113: Ο Γερμανός Δικτάτορας Αδόλφος Χίτλερ στις παραμονές έναρξης του Β Παγκοσμίου Πολέμου «ενισχύθηκε εξάλλου... της Πολωνίας.».
- γ. Σχολικό βιβλίο σελ. 156: «Το 1992 υπογράφηκε... κοινού νομίσιματος» (σελ. 162 Η συνθήκη αυτή υπεγράφη από την κυβέρνηση του Κων/νου Μητσοτάκη και της Νέας Δημοκρατίας προσπαθώντας να ενισχύσει την οικονομία).

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος (σελ. 40), β. Σωστό (σελ. 60), γ. Λάθος (σελ. 73), δ. Λάθος (σελ. 141), ε. Σωστό (σελ. 95)

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο σελ. 30 «Προέκυψε τότε... αρχή της λαϊκής κυριαρχίας».

(Προαιρετικά ως εισαγωγή: Στην Πελοπόννησο κυρίως είχαν σχηματιστεί τοπικά επαναστατικά συμβούλια, υπό τον άμεσο έλεγχο των τοπικών αρχόντων, από τα οποία προήλθαν αντιπρόσωποι σε τοπικές γερουσίες, π.χ. «Πελοποννησιακή Γερουσία». Αυτοί ασκούσαν και προεπαναστατικά τοπική εξουσία και διέθεταν επιρροή και πλούτη, ενώ θεωρήθηκαν από τους νειήλυδες από την Ελληνική Διασπορά ως όργανα της οθωμανικής κυριαρχίας.)

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο σελ. 79 «Για τη λύση του αδιεξόδου... φονικά όπλα των εμπολέμων».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Σχολικό βιβλίο σελ.102 - 103 «Η διεθνής θέση της Ελλάδας».

Θεωρία: «Στο διπλωματικό πεδίο... και την Ανατολική Μεσόγειο»

Πηγή: Τα παραπάνω στοιχεία που αφορούν στις κατευθυντήριες γραμμές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης και μέχρι το 1932 επιβεβαιώνονται και από το πρώτο παράθεμα του Κ. Σβολόπουλου, στο οποίο αναλύονται με σαφήνεια οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής της τελευταίας κυβέρνησης του Ελ. Βενιζέλου την περίοδο 1928 - 1930.

Αρχικά τίθεται ως βασικός στόχος η εξομάλυνση των διμερών σχέσεων με τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις της Ιταλίας, Μ. Βρετανίας και Γαλλίας που δέσποζαν στα Βαλκάνια και στην Αν. Μεσόγειο. Γι' αυτό και δεν ετέθη ποτέ δυναμικά το ζήτημα της διεκδίκησης περιοχών όπως τα Δωδεκάνησα, η Βόρεια Ήπειρος και η Κύπρος παρόλο που εκεί υπήρχε αισθητά το ελληνικό στοιχείο.

Εξάλλου, εξίσου σημαντικός στόχος ήταν η εγκαθίδρυση φιλικών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες, κυρίως της Τουρκίας και της Γιουγκοσλαβίας (με τις οποίες τελικά συνομολογήθηκαν διμερείς συμφωνίες) και κατά δεύτερο λόγο, με την Αλβανία και τη Βουλγαρία (με την τελευταία δε ήδη από το 1919 και τη συνθήκη του Νείγυ και την ανταλλαγή των πληθυσμών η πολιτική των εδαφικών διεκδικήσεων είχε εγκαταλειφθεί).

Αποκαλυπτικό στοιχείο αποτελεί όμως το γεγονός ότι ο Βενιζέλος επεδίωξε την αποδέσμευση εντελώς της χώρας από οποιονδήποτε ευρωπαϊκό συνδυασμό που πιθανά να ενέπλεκε τη χώρα σε μία νέα πολεμική περιπέτεια.

Θεωρία: Παράλληλα η ελληνική κυβέρνηση θα είναι από τις ελάχιστες που θα υποστηρίξουν ανεπιφύλακτα το πρόδρομο σχέδιο Μπριάν για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Πηγή: Σύμφωνα με το δεύτερο ιστορικό παράθεμα του Κ. Σβολόπουλου αναφορικά με το ευρωπαϊκό όραμα του Βενιζέλου την ίδια περίοδο η επίσημη θέση της χώρας ήταν ότι μόνο με την εξασφάλιση της ενότητας των λαών της Ευρώπης υπό μία διεθνή οργάνωση και με βασική προϋπόθεση το σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας των ευρωπαϊκών κρατών και την απαραίτητη πίστωση χρόνου θα μπορέσει τόσο η Ελλάδα όσο και η υπόλοιπη Ευρώπη να αποκομίσει σημαντικά πολιτικά και οικονομικά πλεονεκτήματα.

Θεωρία - επίλογος: Σε εποχή διεθνούς, ακόμη, αισιοδοξίας η Ελλάδα είχε κατορθώσει να ενισχύσει το διπλωματικό κύρος της.

ΘΕΜΑ Δ1

Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος λήγει με την συνθηκολόγηση της Γερμανίας στις 8 Μαΐου 1945 από τον Στρατηγό Γιόντλ στη Reims - τελετή που επαναλήφθηκε την επόμενη στο Βερολίνο, παρουσία του Ρώσου αρχιστράτηγου Ζουκοφ. Προτού τερματιστούν οι επιχειρήσεις είχαν διαφανεί οι διαφορές που έμελλαν μεταπολεμικά να διχάσουν τους ίδιους τους συμμάχους.

Σχ. βιβλίο σελ. 134 «Οι τριγμοί στο... Πολωνία». Αυτό επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Α το οποίο αναφέρει ότι σταδιακά από τη λήξη του πολέμου και μετά οι Σοβιετικοί εγκατέστησαν στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης φιλικές προς αυτούς κυβερνήσεις. Ειδικότερα στη Ρουμανία του 1946, στην Πολωνία το 1947. Παρόμοιο καθεστώς υπήρξε και στην Τσεχοσλοβακία όπου ναι μεν η κυβέρνηση εξελέγη με ελεύθερες εκλογές αλλά τα κρίσιμα υπουργεία και οι τομείς διοίκησης ελέγχονταν από κομμουνιστές.

Σχ. βιβλίο σελ 134 - 135 «Το θέμα...ψυχρού πολέμου». Το μέλλον της Γερμανίας αποτέλεσε το βασικό σημείο διένεξης ανάμεσα στους Σοβιετικούς και τους Δυτικούς.

Σχ. βιβλίο σελ. 136 - 137 «Όταν μετά τον τερματισμό... πολιτικής και οικονομικής».

Οι Σοβιετικοί όπως μας πληροφορεί το κείμενο Β αρχικά διαφώνησαν ως προς το να ανατεθεί μια ζώνη επιρροής στους Γάλλους. Ο Στάλιν αντέδρασε αλλά τελικά υποχώρησε έχοντας πρώτα εξασφαλίσει τον έλεγχο της Πολωνίας.

Σχ. βιβλίο σελ. 137 «Δεν επιτεύχθηκε... αισθητή». Όπως χαρακτηριστικά μας πληροφορεί το κείμενο Γ ο βασικός λόγος διένεξης των Σοβιετικών με τους Δυτικούς ήταν η διαχείριση της Γερμανίας. Οι Σοβιετικοί υπό τον φόβο ότι οι Αμερικάνοι θα χρησιμοποιήσουν το πυρηνικό οπλοστάσιο της Γερμανίας επιδόθηκαν σε συστηματική διάλυση των εργοστασίων που βρίσκονταν στην δική τους ζώνη επιρροής θέλοντας να πετύχουν και την δική τους οικονομική ανόρθωση.

Οι Αμερικανοί και οι Βρετανοί από την πλευρά τους πίστευαν πως μια Γερμανία οικονομικά και πολιτικά απογυμνωμένη θα πιανόταν εύκολα στο δόκανο του κομμουνισμού και γι' αυτό έδωσαν γρήγορα τέλος στην πολιτική της αποβιομηχάνισης και των ναζιστικών εκκαθαρίσεων.

Σχ. βιβλίο σελ. 137 «Τα εδαφικά...ΕΣΣΔ».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα θέματα των Πανελληνίων εξετάσεων για την Ιστορία της Γενικής Παιδείας ήταν διαβαθμισμένης δυσκολίας και μάλλον απαιτητικά, γι' αυτό απευθύνονταν σε καλά προετοιμασμένους μαθητές που αφ' ενός θα χειρίστηκαν με σύνεση το χρόνο τους - δεδομένου του όγκου των απαντήσεων - και αφ' ετέρου θα ήταν εξοικειωμένοι με το συνδυαστικό τρόπο απάντησης που απαιτούν τα θέματα Γ1 και Δ1. Αφορούσαν σ' ένα ευρύ φάσμα της ύλης και απαιτούσαν σοβαρή εκ μέρους των υποψηφίων προετοιμασία.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. – ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ.